

ผ่านฉลุย
ตะลุยภาษาไทย
ม.ปลาย

(คู่มือเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา)

ดร.รุจี ตันติอัสวโยธี

ชื่อหนังสือ : ผ่านฉลุย ตะลุยภาษาไทย ม.ปลาย (คู่มือเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา)
ผู้เขียน : ดร.รุจิ ตันต้อศวโยธี

สำนักพิมพ์ฟรีมายด์

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2560

ราคา 265 บาท

ISBN 978-616-403-039-8

สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2560 โดย บริษัท ฟรีมายด์ พับลิชชิง จำกัด
ห้ามลอกเลียนแบบไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้
นอกจากได้รับอนุญาตจากผู้จัดพิมพ์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

รุจิ ตันต้อศวโยธี.

ผ่านฉลุย ตะลุยภาษาไทย ม.ปลาย (คู่มือเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา).-- กรุงเทพฯ : ฟรีมายด์, 2560.
264 หน้า.

1. ภาษาไทย--ข้อสอบและเฉลย. I. สุประวีณ์ ประทีปอนุรักษ, ผู้วาดภาพประกอบ. II. ชื่อเรื่อง.

495.91076

บรรณาธิการที่ปรึกษา

บรรณาธิการบริหาร

บรรณาธิการ

พิสูจน์อักษร

ศิลปกรรม

ออกแบบปก

กฤษฎาพร ชุมสาย ณ อยุธยา

सानุพันธ์ ชุมสาย ณ อยุธยา

อิศวเรศ ตโมณฑ

จิระพรรณ คณาสวัสดิ์, ศศรัณย์ พิพัฒน์นรพงศ์

พรชนก สุขसानต์

สุประวีณ์ ประทีปอนุรักษ

จัดทำโดย

บริษัท ฟรีมายด์ พับลิชซิ่ง จำกัด

27/33 ซอยศรีบำเพ็ญ ถนนพระราม 4 แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 0-2286-2414 โทรสาร 0-2286-2417 www.freemindbook.com

 facebook.com/freemindeducation **LINE@** : @freemindbook

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์

45/12-14, 33 หมู่ 4 ต.บางขุน น อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130

โทรศัพท์ 0-2879-9154-6 โทรสาร 0-2879-9153

จัดจำหน่ายโดย

ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0-2218-9872 โทรสาร 0-2254-9495

Call center (จัดส่งทั่วประเทศ) โทรศัพท์ 0-2255-4433 ww.chulabook.com

ร้านค้าติดต่อ แผนกขายส่ง สาขารัตนาธิเบศร์ (แยกแคราย) โทรศัพท์ 0-2950-5408-9

โทรสาร 0-2950-5405

หากพบว่าหนังสือมีข้อผิดพลาดหรือไม่ได้มาตรฐาน โปรดส่งหนังสือกลับมาที่สำนักพิมพ์ (ทางไปรษณีย์) ทางเรายินดีเปลี่ยนเล่มใหม่ให้ท่านทันที

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยหมึก Soy Ink ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเลือกใช้กระดาษที่ผลิตจากไม้ปลูก ลดการบุกรุกพื้นที่ป่าของโลก

คำนำ

หนังสือ “ผ่านฉลุย ตะลุยภาษาไทย ม.ปลาย (คู่มือเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา)” จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ในการฝึกทดลองทำแบบฝึกหัดเพื่อเตรียมสอบ สารในหนังสือประกอบด้วย

- สรุปสาระสำคัญของภาษาไทย ม.ปลาย
- เตรียมสอบวิชาสามัญ (ภาษาไทย)
- เตรียมสอบ O-NET

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า “ผ่านฉลุย ตะลุยภาษาไทย ม.ปลาย (คู่มือเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา)” จะอำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียนทั้งในด้านการศึกษาในชั้นเรียน และการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ขออวยพรให้นักเรียนทุกคนมีสุขภาพที่แข็งแรง มีความสุขกับการเรียนและโชคดีในการสอบ

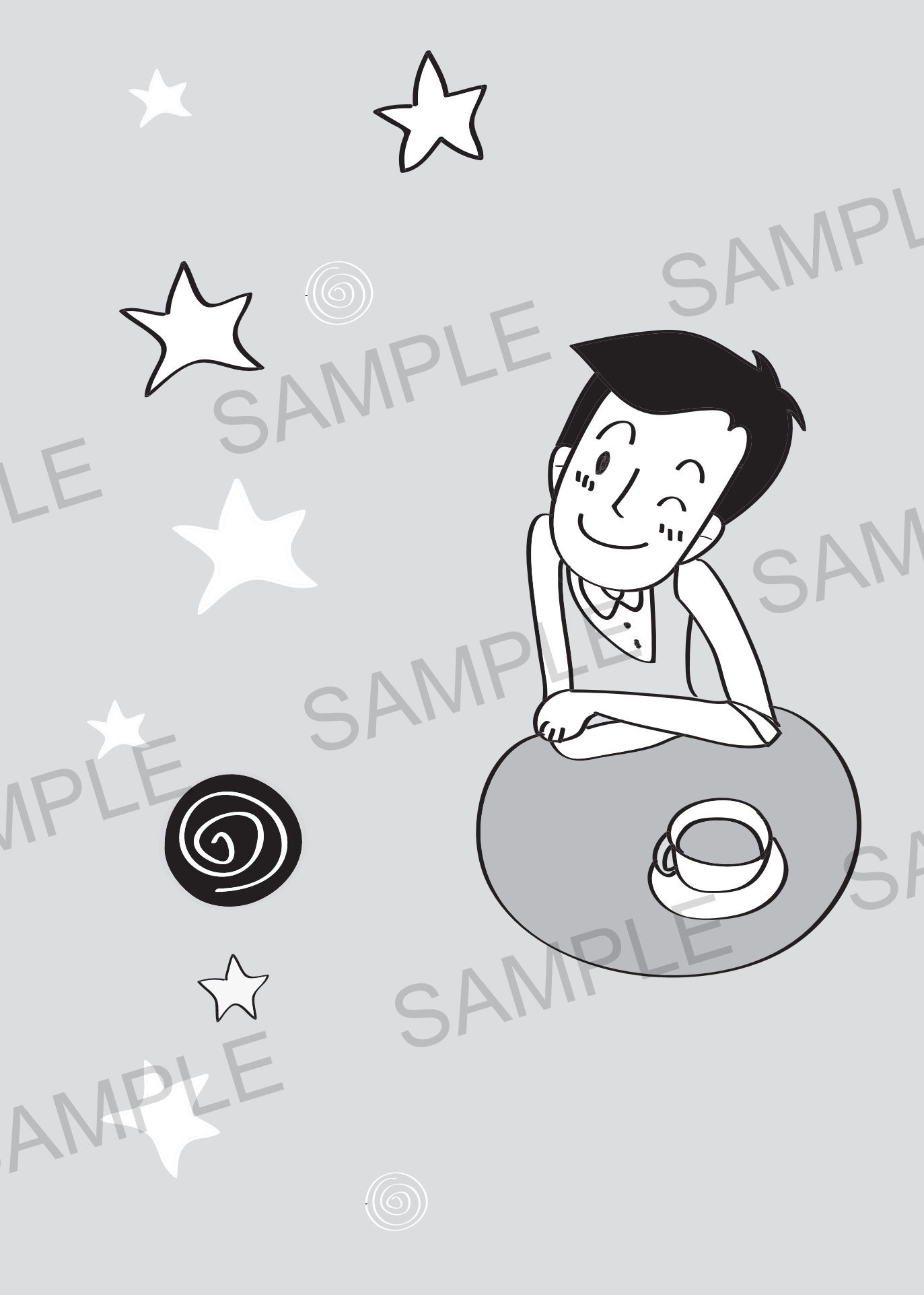
ด้วยรักและปรารถนาดี

รุจี ตันต้อศวโยธี

สารบัญ

สรุปสาระสำคัญภาษาไทย ม.ปลาย	9
การสร้างคำ	10
การใช้คำ	14
วัฒนธรรม	15
ส่วนประกอบของภาษา	21
คำ	26
สำนวน	29
การร้อยเรียงประโยค	31
ความคิดกับภาษา	35
คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร	37
ภาษากับการปลูกฝังคุณธรรม	40
การฟังและการอ่านให้เกิดวิจารณ์ญาณ	43
การพูดต่อประชุมชน	45
วิธีสื่อสารในการประชุม	47
การเขียนเชิงวิชาการ	51
การกรอกแบบฟอร์ม	54
การเขียนประกาศ	55
ร้ายสุขภาพ	56

พันธกิจของภาษา	57
ธรรมชาติของภาษา	59
อิทธิพลของภาษาที่มีต่อมนุษย์	63
ระดับภาษา	64
ราชาศัพท์	66
ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด	74
เหตุผลกับภาษา	76
การใช้ภาษาแสดงทรรศนะ	77
การใช้ภาษาในการโต้แย้ง	78
การใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ	79
การอธิบาย	80
การบรรยาย	81
การพรรณนา	82
การใช้ภาษาให้งดงาม	83
เรียงความเกี่ยวกับโลกจินตนาการ	88
เรียงความเกี่ยวกับโลกอุดมคติ	90
ฉันทน์	91
เตรียมสอบวิชาสามัญ ภาษาไทย ม.ปลาย ชุดที่ 1	99
เฉลยเตรียมสอบวิชาสามัญ ภาษาไทย ม.ปลาย ชุดที่ 1	114
เตรียมสอบวิชาสามัญ ภาษาไทย ม.ปลาย ชุดที่ 2	129
เฉลยเตรียมสอบวิชาสามัญ ภาษาไทย ม.ปลาย ชุดที่ 2	144
เตรียมสอบ O-NET ชุดที่ 1	161
เฉลยเตรียมสอบ O-NET ชุดที่ 1	185
เตรียมสอบ O-NET ชุดที่ 2	213
เฉลยเตรียมสอบ O-NET ชุดที่ 2	237

สรุป
สาระสำคัญ
ภาษาไทย ม.ปลาย

การสร้างคำ

การสร้างคำ คือ การทำคำขึ้นมาใหม่เพื่อให้มีคำใช้มากขึ้น คำไทยที่เกิดจากการสร้างคำมีหลายแบบ ดังต่อไปนี้

คำซ้ำ

คำซ้ำ คือ คำที่เกิดจากการนำคำที่เขียนเหมือนกันและมีความหมายเหมือนกันมาต่อกัน โดยใช้ไม้ยมกแทนคำที่สอง ทำให้ได้ความหมายในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- ความหมายเพิ่มขึ้น เช่น พี่ๆ น้องๆ
- ความหมายน้อยลง เช่น คล้ายๆ เหมือนๆ
- ความหมายเน้น เช่น สดๆ เนื่อๆ
- ความหมายไม่เจาะจง เช่น อะไรๆ ใครๆ
- ความหมายเพิ่มขึ้นแต่แยกทีละส่วน เช่น วันๆ งานๆ
- ความหมายบอกจำนวน เช่น ล้านๆ ถ้วนๆ
- ความหมายบอกลำดับ เช่น ท้ายๆ แรกๆ
- ความหมายใหม่ เช่น กล้วยๆ งูๆ ปลาๆ

คำซ้อน

คำซ้อน คือ คำที่เกิดจากการนำคำที่มีความหมายคล้ายกันมาต่อกันทำให้ได้ความหมายในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- ความหมายเหมือนเดิม เช่น ดูแล ป่าดง
- ความหมายคล้ายกัน เช่น ดูแล เล็กน้อย
- ความหมายตรงกันข้าม เช่น ผิดถูก ไกลใกล้

ข้อสังเกต

คำซ้อนอาจมีซ้อนตั้งแต่ ๒ คำ ซ้อน ๔ คำ และซ้อน ๖ คำ เช่น เร็วไว ถ้วยโถโอชาม อดข้าวอดน้ำ

คำประสม

คำประสม คือ การนำคำที่มีความหมายต่างกันตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมารวมกันแล้วได้คำที่มีความหมายใหม่ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- **ได้คำที่มีความหมายใหม่แต่มีเค้าความหมายเดิม** เช่น
ลูกน้ำ หมายถึง ลูกของยุง (อยู่ในน้ำก่อนเป็นยุง)
ปากกา หมายถึง เครื่องเขียนที่มีปลายแหลม (เหมือนปากของกา)
- **ได้คำที่มีความหมายเปรียบเทียบ** เช่น

ดินแฉะ หมายถึง โจรย่องเบา
ดอกฟ้า หมายถึง หญิงสูงศักดิ์

- **ได้คำที่มีความหมายใกล้เคียงความหมายเดิม** เช่น

ชาวนา หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพทำนา
ผ้าเช็ดหน้า หมายถึง ผ้าที่ใช้เช็ดหน้า

- **ได้คำที่มี ๒ ความหมาย** เช่น

ตีนผี

ความหมายใหม่ หมายถึง

- ส่วนของจักรเย็บผ้าที่ใช้กดผ้าเวลาเดินจักร
- ไม้ซึ่งอยู่ใต้หางหงส์
- โภที่ติดอยู่ใต้กระปุกตะเกียงลาน สำหรับไขลาน

ความหมายเปรียบเทียบ หมายถึง

ผู้ที่ขับรถเร็ว ไม่รักษากฎจราจร

ไผ่ตาย

ความหมายใหม่ หมายถึง

ไผ่ในมือที่รอเข้าตองเข้าเศียรอยู่แต่ไม่มีใครทิ้งให้หรือทิ้งให้คนอื่นซึ่งตนไม่มีสิทธิ์เก็บมาใช้ได้

ความหมายเปรียบเทียบ หมายถึง

เรื่องสำคัญที่สามารถให้คุณให้โทษได้ ซึ่งอีกฝ่ายหนึ่งกำเป็นความลับไว้

คำสมาส

คำสมาส คือ การนำคำบาลีหรือสันสกฤตอย่างน้อย ๒ คำ มารวมกันแล้วได้ความหมายใหม่ คำสมาสในภาษาไทยมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

- **คำสมาสยืม** คือ คำสมาสที่ยืมมาจากการสมาสคำด้วยวิธีการของภาษาบาลีสันสกฤต เช่น
บุพเพ (ศัพท์) + สนนิวาสน (ศัพท์) = บุพเพสนนิวาสน (การอยู่ร่วมกันในกาลก่อน)
ไทยใช้ “บุพเพสนนิวาสน”
ปัจฉา (ศัพท์) + อิม (ปัจจัย = เกิดแล้ว) = ปัจฉิม (การเกิดแล้วภายหลัง)
ไทยใช้ “ปัจฉิม”
- **คำสมาสสร้าง** คือ คำสมาสที่ไทยนำมาสร้างใหม่โดยการนำคำภาษาบาลีสันสกฤตมาเรียงกันซึ่งการเรียงคำตามภาษาบาลีสันสกฤตคือ คำขยายอยู่หน้าคำหลัก เช่น
สันติ (ป.) + ภาพ (ป., ส.) = สันติภาพ
ถาวร (ป.) + วัตถุ (ป.) = ถาวรวัตถุ
- **คำสมาสซ้อน** คือ คำสมาสที่นำคำบาลีสันสกฤตที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันมาเรียงกันแล้วได้ความหมายเดียว เช่น
กาล (ป., ส.) + เวลา (ป., ส.) = กาลเวลา
มิตร (ส.) + สหาย (ป., ส.) = มิตรสหาย

ข้อสังเกต

การแปลคำสมาสแปลจากหลังไปหน้าเป็นส่วนใหญ่ เช่น
นิตยสาร แปลว่า หนังสือที่มีกำหนดออกเป็นประจำ ส่วน
การออกเสียงคำสมาสนั้นนิยมอ่านออกเสียงเชื่อมพยางค์
เช่น มาตรฐาน อ่าน มาด-ตระ-ฐาน

คำสนธิ

คำสนธิ คือ การนำคำบาลีสันสกฤตมาเชื่อมกัน (บางคนจัดคำสนธิเป็นคำสมาสชนิดหนึ่ง) คำสนธิมีลักษณะดังต่อไปนี้

- **สนธิสระ** คือ การกลั่นเสียงสระให้เป็นเสียงเดียวกัน เช่น

อะ/อา + อะ/อา ได้เสียง อา เช่น

กมล + อาสน = กมลอาสน

ภิกข + อาจารย์ = ภิกขาจารย์

อะ/อา + อิ/อี ได้เสียง เอ เช่น

เทว + อีศวร = เทเวศวร

นฤ + อีศ = นฤเบศร

อะ/อา + อุ/อู ได้เสียง โอ เช่น

นร + อุดม = นโรดม

ยุท + อุปกรณ์ = ยุทโธปกรณ์

อิ/อี + อิ/อี ได้เสียง อี เช่น

มุณี + อินทร = มุนินทร

อุ/อู + อุ/อู ได้เสียง อู เช่น

ครู + อุปกรณ์ = ครูปกรณ์

พหู + อุปการ = พหุุปการ

อุ/อู + อะ/อา เปลี่ยนเสียงเป็น ว แล้วจึงสนธิ เช่น

ธนู + อาคม = ธนูวาคม

- **สนธิพยัญชนะ** คือ การเชื่อมเสียงท้ายของคำต้นกับเสียงต้นของคำที่ตามมาให้เป็นพยัญชนะเดียวกัน เช่น

นมส + การ = นมสการ

ทุส + จริต = ทุจริต

- **สนธินิคหิต (นฤคหิตสนธิ)** คือ การกลายเสียงนิคหิต ได้แก่

คำที่ตามมาขึ้นต้นด้วยสระ นิคหิตจะกลายเสียงเป็น ม เช่น

ส + อาคม = สมากม

คำที่ตามมาขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ นิคหิตจะกลายเสียงเป็นพยัญชนะท้ายวรรค เช่น

ส + ค = สังกม (ม เป็นพยัญชนะท้ายวรรค ป ผ พ ภ ม)

ส + ฐ = สันฐาน (น เป็นพยัญชนะท้ายวรรค ต ถ ท ธ น)

การใช้คำ

การใช้คำ คือ การนำคำมาใช้ในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับบุคคลที่สื่อสาร และความเหมาะสมกับโอกาสและกาลเทศะ ทั้งนี้เพื่อให้สื่อความหมายได้ตามความต้องการ การใช้คำนั้นจำเป็นที่จะต้องพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

คำที่มีความหมายคล้ายกัน

คำบางคำมีความหมายร่วมแต่มีความต่าง เช่น ตรวจตรา (พิจารณาดูให้รอบคอบ ถี่ถ้วน) ตรวจสอบ (ตรวจค้นเพื่อหาข้อเท็จจริง) ตรวจทาน (ตรวจทบทวนความถูกต้องเรียบร้อย) ส่วนความหมายร่วมของทุกคำคือ พิจารณาอย่างละเอียด

คำที่ช่วยให้ความหมายชัดเจน

คำบางคำช่วยให้ความหมายของคำชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น

หอม หอมกรุ่น (หอมตลอด) หอมฟุ้ง (หอมกระจายไป) หอมหวาน (หอมตลบ) หอมหื่น (หอมชวนใจ) หอมเย็น (หอมที่ทำให้รู้สึกเย็นเข้าไปในทรวง) หอมหวาน (หอม ชุ่มชื่น) หอมเอียน (หอมชวนให้คลื่นไส้)

เหม็น เหม็นเปรี้ยว (มีกลิ่นเหม็นคล้ายอาหารบูด) เหม็นเน่า (เหม็นเหมือนมีสิ่งมีชีวิตตายเน่า) เหม็นเขียว (เหม็นอย่างกลิ่นไปไม้สดบางชนิด) เหม็นหื่น (เหม็นเหมือนกลิ่นน้ำมันมะพร้าวที่ทิ้งไว้นานๆ) เหม็นโอ้ (เหม็นเหมือนอาหารใกล้จะบูด) เหม็นเปื้อ (เปื้อเพราะความจำเ - เป็นความหมายเปรียบเทียบ)

เขียว เขียวสด (เขียวเหมือนใบไม้สด) เขียวขจี (เขียวอ่อนสดใส) เขียวมะกอก (เขียวเหมือนเปลือกมะกอกดิบ) เขียวก้านมะลิ (เขียวอ่อน) เขียวขี้ม้า (สีกาก็แกมเขียว) เขียวไข่กา (เขียวปนครามอ่อนๆ) เขียวหวาน (ชื่อแกงเผ็ดชนิดหนึ่ง - เป็นคำประสม ได้ความหมายใหม่)

อ้วน อ้วนพี (มีเนื้อและมันมากเพราะกินดีอยู่ดี) อ้วนท้วน (อ้วนแข็งแรง) อ้วนดู (อ้วนบวม เนื้อไม่แน่น)

วัฒนธรรม

ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีความหมายที่หลากหลายดังต่อไปนี้

- หมายถึง **ประเพณี** เช่น การเอาสาวเป็นวัฒนธรรมของชาวล้านนาในสมัยก่อนเพื่อเลือกคู่ครองของตน
- หมายถึง **ศิลปะ** เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำนาฏศิลป์ไทยไปแสดงที่กรุงลอนดอนเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทย
- หมายถึง **สิ่งใดสิ่งหนึ่งในโอกาสหนึ่งๆ** เช่น การให้ความเคารพผู้อาวุโสเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของคนไทย
- **ความหมายตามพจนานุกรม** สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ
- **ความหมายตามนักสังคมศาสตร์** หมายถึง แบบแผนชีวิต ระบบการดำเนินชีวิต

สรุป

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับภาษา ความเชื่อ ศาสนา พฤติกรรม การกินอยู่ การแต่งกาย และการแสดงออกในศิลปะสาขาต่างๆ

มนุษย์กับวัฒนธรรม

ในฝูงสัตว์มีสมาชิกช่วยกันปกป้องอันตราย มีหัวหน้าหรือจำฝูงตรวจตราระวังภัย และนำไปยังแหล่งอาหารที่อยู่อาศัย มีการลงโทษสมาชิกที่ละเมิดกฎ เมื่อหัวหน้าหมดสภาพหรือตายลงก็จะเลือกหัวหน้าใหม่ ในส่วนของมนุษย์มีลักษณะ ดังนี้

- **มนุษย์ตามหลักธรรมชาติ** เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม
- **สถาบันเริ่มแรก** คือ สถาบันการปกครอง สถาบันสืบสกุล

สรุป

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน เมื่ออยู่ร่วมกันจึงทำให้ต้องมีวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกัน โดยในระยะเริ่มแรกคือ สถาบันการปกครอง ต่อมาเมื่อมนุษย์เจริญขึ้น จึงเกิดสถาบันอื่นๆ ตามมา เช่น สถาบันศาสนา สถาบันศาลสถิตยุติธรรม

ความหลากหลายของวัฒนธรรม

สาเหตุที่ทำให้วัฒนธรรมของมนุษย์มีความแตกต่างกันมาจากสิ่งต่อไปนี้

- ภูมิอากาศ เช่น ชุดสูทและหมวกขนสัตว์ไม่เหมาะกับอากาศเมืองร้อน เช่น ประเทศไทย
- ที่ตั้ง เช่น คนไทยภาคกลางที่อาศัยอยู่ตามลุ่มน้ำเมื่อถึงฤดูน้ำหลาก มีการแข่งเรือยาว
- ความอุดมสมบูรณ์และความแร้นแค้น เช่น การแห่นางแมว เป็นพิธีขอฝนของท้องถิ่นที่กันดารแห้งแล้ง เมื่อฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล
- นักปราชญ์หรือประมุขของกลุ่มชน เช่น นางนพมาศคิดประดิษฐ์กระถางถวายพระร่วงเจ้าเพื่อลอยในแม่พระคงคาจนเกิดเป็นประเพณีลอยกระทง

สรุป

วัฒนธรรมของมนุษย์มีความหลากหลาย และสาเหตุที่ทำให้วัฒนธรรมของมนุษย์แตกต่างกันนั้นมาจาก ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ความอุดมสมบูรณ์และความแร้นแค้น และค่านิยมหรือแนวคิดของนักปราชญ์หรือประมุขของกลุ่มชน

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมของชาติหรือของกลุ่มชนที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมอื่นๆ

- เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยที่เป็นรูปธรรม เช่น ภาษาไทย ประเพณีและศิลปะแขนงต่างๆ
- เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยที่เป็นนามธรรม เช่น ความไม่กีดกันคนต่างชาติต่างภาษา เสรีภาพทางศาสนา ความรักสงบ

สรุป

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ แบบแผนการมีชีวิตของมนุษย์ในวัฒนธรรมหนึ่งๆ ที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมอื่นๆ ซึ่งมีทั้งเอกลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

ภาษามาตรฐาน

ภาษามาตรฐาน คือ ภาษาที่กำหนดให้ใช้เป็นภาษาราชการของประเทศเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันอย่างรวดเร็ว การกำหนดภาษามาตรฐานของไทย มีดังนี้

- มีภาษามาตรฐานเป็นภาษาเดียว
- ใช้ภาษามาตรฐานในกิจการสำคัญของประเทศ
- ใช้สำเนียงและสำนวนของชาวกรุงเทพฯ

ภาพสะท้อนวัฒนธรรมจากภาษา

ภาพสะท้อนวัฒนธรรมจากภาษา หมายถึง ภาษาที่ใช้สะท้อนให้เห็นถึงภาพวัฒนธรรมของชาติหรือของกลุ่มชนนั้นๆ ภาษาไทยสะท้อนให้เห็นภาพวัฒนธรรมของคนไทยในด้านต่างๆ ดังนี้

- แสดงความลดหลั่นชั้นเชิง ได้แก่
การลำดับเครือญาติ เช่น พี่ ป้า น้า อา
การใช้คำราชาศัพท์ เช่น เสวย พระสุธารสชา พระนาถิ
การใช้คำขยายเพื่อแสดงความลดหลั่น เช่น ปริยญาตรี ปริยญาโท ปริยญาเอก
- การใช้คำนามแทนคำสรรพนาม ได้แก่
การใช้คำลำดับเครือญาติ เช่น พี่เห็นใจน้องมาก
การใช้คำบอกอาชีพ เช่น ครูคิดว่าเรื่องนี้คงต้องคุยกันอีกนาน
การใช้คำบอกตำแหน่ง เช่น ผู้จัดการสั่งงดประชุม
- การใช้คำไทยแท้หรือคำไทยดั้งเดิมในการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ เช่น พ่อ แม่ ลูก

กิน ควาย หัว

สรุป

ภาพสะท้อนวัฒนธรรมจากภาษา คือ ภาพวัฒนธรรมของชาติหรือของกลุ่มชนนั้นๆ เห็นได้จากภาษาที่ใช้

ความนิยมในการใช้ถ้อยคำคล้องจอง

คนไทยนิยมใช้คำคล้องจอง ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมทางภาษา โดยมีความเป็นมาและลักษณะในการใช้ดังนี้

- ใช้มาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว
- ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น หลายปีติดต่อกัน ตกทุกข์ได้ยาก
- ใช้เป็นวิสามานยนาม เช่น เจริญกรุง บำรุงเมือง เพ็ญนคร

สรุป

วัฒนธรรมทางภาษาอีกอย่างหนึ่งของคนไทยคือการนิยมใช้คำคล้องจองมาตั้งแต่อดีต สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ภาษากับการพัฒนาและการสืบทอดวัฒนธรรม

เหตุที่ทำให้มนุษย์มีวัฒนธรรม

- สมองของมนุษย์พัฒนา มนุษย์มีภาษาใช้ (บอกเล่า จดบันทึก และอ่าน)
- การรักษาวัฒนธรรม ร่วมสืบทอด ไม่ทำให้เบี่ยงเบนผันแปร
- ทำความเข้าใจกับเยาวชน เข้าใจในวัฒนธรรมและร่วมสืบทอด
- ปรับให้เข้ากับยุคสมัยและอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีค่าไว้

สรุป

มนุษย์มีวัฒนธรรม สามารถพัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมได้เพราะมนุษย์ใช้ภาษาเป็นสื่อในการพัฒนาและสืบทอด

วรรณคดีกับวัฒนธรรม

วรรณคดีไทยมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยเพราะ

- เป็นศิลปะที่ผู้รับสารสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายที่สุด
- เป็นภาพสะท้อนวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนและแต่ละยุคสมัย

สรุป

ศิลปะมีหลายแขนง วรรณคดีไทยเป็นศิลปะที่มนุษย์สามารถทำความเข้าใจและรับความรู้สึกได้ง่ายกว่าศิลปะแขนงอื่นๆ เพราะมีภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ภาษาถิ่นกับวัฒนธรรม

ภาษาถิ่น คือ ภาษาของกลุ่มชนที่ใช้กันในแต่ละท้องถิ่น มีลักษณะเฉพาะตัวทั้งถ้อยคำและสำเนียง

คุณค่าของภาษาถิ่น

- เป็นสิ่งที่แสดงวัฒนธรรมทางภาษาของท้องถิ่น
- ให้คุณค่าทางประวัติของคำ

สรุป

ภาษาถิ่น คือ ภาษาที่ใช้กันระหว่างกลุ่มชนในแต่ละท้องถิ่น ภาษาถิ่นอาจแตกต่างกันเฉพาะสำเนียงหรือแตกต่างกันทั้งถ้อยคำและสำเนียง

ศัพท์ที่ควรทราบเกี่ยวกับวัฒนธรรม

สังคม มี ๒ ความหมาย

- ความหมายที่เป็นรูปธรรม หมายถึง ชุมชน
- ความหมายที่เป็นนามธรรม หมายถึง ความคิดนึก ค่านิยม ของกลุ่มชน

สถาบัน คือ กฎเกณฑ์และประเพณีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ของหมู่คณะ
ตน เช่น สถาบันศาลสถิตยุติธรรม สถาบันผู้สืบสกุล

ประเพณี คือ พฤติกรรมที่เคยกระทำสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษหลายชั่วอายุคน เช่น ประเพณี
ไหว้ครู ประเพณีรดน้ำขอพรผู้ใหญ่

ค่านิยม คือ ความรู้สึกที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ความพึงพอใจ ความรังเกียจ ความภูมิใจ

สรุป

คำศัพท์ทางวัฒนธรรม มีความหมายเฉพาะ
ที่ควรศึกษาเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้
ถูกต้อง

ส่วนประกอบของภาษา

สระ

สระ หมายถึง เสียงที่เปล่งออกมาโดยอาศัยการเคลื่อนไหวของลิ้นและริมฝีปากเป็นสำคัญ แต่ไม่มีการสกัดกั้นจากอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งในปาก หากเป็นภาษาเขียนจะใช้ตัวอักษรแทนเสียงสระ เรียกว่า “รูปสระ”

เสียงสระ (เสียงแท้)				หมายเหตุ
มี ๒๔ เสียง				
สระเดี่ยว (สระแท้) มี ๑๘ เสียง		สระประสม (สระเลื่อน) มี ๖ เสียง		
สระเสียงสั้น (รัศสระ)	สระเสียงยาว (ฑิมสระ)	สระเสียงสั้น (รัศสระ)	สระเสียงยาว (ฑิมสระ)	สระประสม (สระเลื่อน) คือสระที่ออกเสียงสระเดี่ยว ๒ เสียงร่วมกัน โดยเลื่อนเสียงจากสระหนึ่งไปยังอีกสระหนึ่ง มี ๖ เสียง
อะ	อา	เอียะ (อี+อะ)	เอีย (อี+อา)	
อิ	ไอ	เอือะ (อี+อะ)	เอือ (อี+อา)	
อึ	อู	อัวะ (อุ+อะ)	อัว (อุ+อา)	
อุ	อู			
เอะ	เอ			
แอะ	แเอ			
เออะ	เออ			
โอะ	โอ			
เอะ	ออ			

สระเกิน คือ สระที่มีเสียงพยัญชนะประสมอยู่ (จัดเป็นสระเสียงสั้นทั้งหมด) มี ๘ เสียง คือ
 อำ (มีเสียง ม เป็นพยัญชนะสะกด) โอ โอ (มีเสียง ย เป็นพยัญชนะสะกด)
 เอา (เสียง ว เป็นพยัญชนะสะกด) ฤ ฤ (มีเสียง ร เป็นเสียงพยัญชนะต้น)
 ฤ ฤ (มีเสียง ล เป็นเสียงพยัญชนะต้น)

รูปสระ					
ลำดับที่	รูปสระ	ชื่อเรียก	ลำดับที่	รูปสระ	ชื่อเรียก
๑	ะ	วิสรรชนีย์ (นมนางทั้งคู่)	๑๒	ใ	ไม้้วน
๒	ั	ไม้หันอากาศ (ไม้พัดหรือ หางกั้งหัน)	๑๓	เ	ไม้มลาย
๓	า	ลากข้าง	๑๔	โ	ไม้โอ
๔	ิ	พินทุอิ (พินท้อ)	๑๕	อ	ตัวอ
๕	ุ	ฝนทอง	๑๖	ย	ตัวย
๖	ิ	นิคหิต (นฤคหิต หรือ หยาดน้ำค้าง)	๑๗	ว	ตัวว
๗	ึ	พินหนู (มุสิกหันต์)	๑๘	ฤ	ตัวรี
๘	ี	ตีนเหยียด (ลากตีน)	๑๙	ฦ	ตัวรือ
๙	ุ	ตีนคู้	๒๐	ฦ	ตัวลี
๑๐	ื	ไม้ไตคู้ (ไม้ตายคู้)	๒๑	ภา	ตัวลือ
๑๑	เ	ไม้หน้า	-	-	-

สระจม (Dependent Vowel) หมายถึง สระที่จำเป็นต้องมีพยัญชนะต้นประสมจึงจะเกิดเป็นพยางค์ได้ เช่น แ- เ-

สระลอย (Independent Vowel) หมายถึง สระที่ไม่จำเป็นต้องมีพยัญชนะต้นประสมก็สามารถเกิดเป็นพยางค์ เพราะมีรูปเฉพาะตัวได้ ได้แก่ ฤ ฦ ภา ฦ

การใช้รูปสระ			
คจรูป (เสียงและรูปสระตรงกัน)	เปลี่ยนรูป (แปลงรูป) (เปลี่ยนรูปสระเป็นอย่างอื่น)	ลดรูป (ตัดรูปสระออก)	วิธีอื่นๆ
- กราบ (ออกเสียงสระอา ใช้รูปสระ -า) - เกาะ (ออกเสียงสระเอาะ ใช้รูปสระ -าะ)	๑. เปลี่ยนรูปจาก ะ เป็น ั เช่น วัน (ว + ะ + น) ๒. เปลี่ยนรูปจาก ะ เป็น รร (เฉพาะคำที่มาจากภาษาสันสกฤต) เช่น กรรม (ก + ะ + ม) ๓. เปลี่ยนรูปจาก ะ เป็น ึ เช่น - เป็ด (ป + ะ + ต) - แข็ง (ข + ะ + ง) ๔. เปลี่ยนรูปจาก ะ เป็น ิ เช่น เดิน (ด + ะ + น)	๑. ลดรูปทั้งหมด ไม่มีรูปสระให้ปรากฏ เช่น - ฐ (ฐ + ะ) ลด ะ - จบ (จ + โะ + บ) ลด โ กับ ะ - กร (ก + อ + ร) ลด อ ๒. ลดรูปบางส่วน เช่น - เขย (ข + ะ + อ + ย) ลด อ เหลือ ะ - ทวน (ท + ั + น) ลด ั เหลือ ุ - สวย (ส + ั + ย) ลด ั	๑. ลดรูปและเปลี่ยนรูป เช่น - กี่ (ก + ะ) ลด ก กับ ะ เปลี่ยนรูปใช้ ึ แทน ๒. เปลี่ยนรูปและลดรูป เช่น - ลีอก (ล + ะ + ก) เปลี่ยนรูป ะ เป็น ึ รูปสระจะเปลี่ยนมาเป็น ุ ๓. เติมรูปใน มาตรการ แม่ ก กา เช่น - มือ (ม + ุ)

ความสำคัญของสระ สระเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิด “พยางค์”

พยัญชนะ

พยัญชนะ หมายถึง เสียงพูดที่เปล่งออกมาโดยใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ทั้งในปากและคอ หากเป็นภาษาไทย จะใช้ตัวอักษรแทนเสียงพูดที่เรียกว่า “รูปพยัญชนะ”

- เสียงพยัญชนะ (เสียงแปร) มี ๒๑ เสียง
- รูปพยัญชนะมี ๔๔ รูป

ไตรยางศ์ คือ การแบ่งพยัญชนะไทยออกเป็น ๓ หมู่ ประกอบด้วย

อักษรสูง มี ๑๑ ตัว คือ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห (ผีปากถูกข้าวสารให้ฉัน)

อักษรกลาง มี ๙ ตัว คือ ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ (ไก่จิกเด็กตายบนปากโอ่ง)

อักษรต่ำ มี ๒๔ ตัวแบ่งเป็น

- อักษรเดี่ยว (ต่ำเดี่ยว) มี ๑๐ ตัว คือ ง ญ น ย ณ ร ว ม พ ล (งูใหญ่นอนอยู่ ณ ริมนัดโมฬีโลก)
- อักษรคู่ (ต่ำคู่) คือ อักษรที่มีเสียงพยัญชนะพ้องกับอักษรสูง มี ๑๔ ตัว คือ พ ภา ค ฅ ฆ ฟ ท ฐ ฒ ท ษ ช ฌ ฮ (พ่อค้าฟันทองซื้อช้างฮ้อ)

ความสำคัญของพยัญชนะ

- เป็นพยัญชนะต้น เช่น ฉัน กิน ครัว
- เป็นพยัญชนะสะกด (พยัญชนะท้ายพยางค์)

แม่ก ก เช่น รัก สุข ภาค

แม่กต เช่น ชืด กิจ บาท

แม่กบ เช่น พับ ภาพ บาบ

แม่กง เช่น วัง รั้ง หลง

แม่กน เช่น ฝัน ญาณ อร

แม่กม เช่น ซึม เล่ม ถาม

แม่เกย เช่น เคย อาย โดย

แม่เกอว เช่น ดาว แลว ทิว

- รักษารูปศัพท์เดิม เช่น วิทย์ จันทร์ ลักษณะณ์
- เป็นอักษรย่อ เช่น พ.ร.บ. (พระราชบัญญัติ)

วรรณยุกต์

วรรณยุกต์ หมายถึง เสียงที่เกิดขึ้นพร้อมกันเสียงสระ มีระดับเสียงสูงต่ำ ๕ เสียง เรียกว่า “เสียงวรรณยุกต์” หากเป็นภาษาเขียนจะใช้เครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ เรียกว่า “รูปวรรณยุกต์”

- เสียงวรรณยุกต์ (เสียงดนตรี) ประกอบด้วย เสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี เสียงจัตวา
- รูปวรรณยุกต์ ประกอบด้วย
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -

ความสำคัญของวรรณยุกต์

ช่วยให้ความหมายของคำต่างกัน เช่น ปา ป่า ป้า

ข้อสังเกตเกี่ยวกับวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละพยางค์อาจไม่ตรงกับรูปวรรณยุกต์ที่ปรากฏ เช่น
น้ำ (เสียงวรรณยุกต์-เสียงตรี รูปวรรณยุกต์-ไม้โท)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการผันวรรณยุกต์

อักษรกลาง (ก จ ด ฎ ต ฏ บ ป อ) ผันเสียงวรรณยุกต์ได้ครบทุก ๕ เสียง
เช่น ตี ตี๋ ตี๊ ตี๋๊ ตี๋๊๊

ลักษณะของระดับเสียงวรรณยุกต์

- เสียงคงระดับ คือ เสียงวรรณยุกต์เมื่อเริ่มต้นกับเมื่อจบเสียงมีระดับเสียงไม่ต่างกันมากจนเป็นคนละระดับเสียง คือ เสียงสามัญ เสียงเอก และเสียงตรี
- เสียงเปลี่ยนระดับ คือ เสียงวรรณยุกต์เมื่อเริ่มต้นกับเมื่อจบเสียงมีระดับเสียงต่างกันมากจนเป็นคนละระดับเสียง คือ เสียงโท และเสียงจัตวา

คำ

เสียงหนักและเสียงเบา

เสียงหนักเบา หมายถึง การออกเสียงพยางค์ในแต่ละคำด้วยน้ำหนักเสียงที่หนักเบาไม่เท่ากัน

- คำ ๒ พยางค์ ลงเสียงหนักที่พยางค์ ๒ เช่น
เร็วเร็วเต๋ยวไปไม่ทัน น้ำขึ้นให้รีบตัก ชักช้าเสียเวลา
- คำ ๓ พยางค์ ลงเสียงหนักที่พยางค์ ๓ และอาจมีลงน้ำหนักที่พยางค์ ๑ หรือ ๒ เช่น
วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ (ลงเสียงหนักที่พยางค์ ๑ และ ๓)
ชัยพลุกษ์เป็นไม้มงคล (ลงเสียงหนักที่พยางค์ ๑ และ ๓)
เขาปฏิบัติตนได้ดี (ลงเสียงหนักที่พยางค์ ๒ และ ๓)
- คำ ๔ พยางค์ ลงเสียงหนักที่พยางค์สุดท้าย เช่น
ประวัติศาสตร์ (ลงเสียงหนักที่พยางค์ ๔)
พิจารณา (ลงเสียงหนักที่พยางค์ ๑ และ ๔)

ข้อสังเกต

ในภาษาไทยมักออกเสียงเน้นหนักที่พยางค์สุดท้ายของคำ การออกเสียงหนักเบาในภาษาไทยอาจมีนัยสำคัญทางความรู้สึกหรืออารมณ์ แต่ไม่มีนัยสำคัญในระดับประโยค

คำกับบริบท

คำ คือ พยางค์ที่มีความหมาย (พยางค์ ประกอบด้วยพยัญชนะต้น วรรณยุกต์ และอาจมีพยัญชนะท้ายพยางค์)

บริบท คือ ถ้อยคำที่ปรากฏร่วมกับคำที่เรากำลังพิจารณา ดังตัวอย่าง

- ไก่**ขัน**แต่เช้ามีด (“ขัน” เป็นคำ ไก่...แต่**เช้ามีด** เป็นบริบท ช่วยให้ทราบว่า “ขัน” หมายถึง กริยาอาการของไก่ หรือนกบางชนิด ที่โค้งคอเปล่งเสียงออกมาเป็นจังหวะๆ)
- เขาชอบพูดจา**ขัน**ๆ (“ขัน” เป็นคำ เขาชอบ**พูดจา** เป็นบริบท ช่วยให้ทราบว่า “ขัน” หมายถึง สนุก ตลก)
- ใส่ล้อรถยนต์ยังไม่แน่น ควร**ขัน**ให้เรียบร้อย (“ขัน” เป็นคำ ใส่ล้อรถยนต์ยังไม่**แน่นควร...ให้เรียบร้อย** เป็นบริบท ช่วยให้ทราบว่า “ขัน” หมายถึง การทำให้แน่นยิ่งขึ้น)
- คุณปู่หิบบ**ขัน**ตักน้ำล้างหน้าและไม่ลืมเสกคาถาเสียก่อน (“ขัน” เป็นคำ คุณปู่**หิบบ...ตักน้ำล้างหน้า** เป็นบริบท ช่วยให้ทราบว่า “ขัน” หมายถึง ภาชนะทรงกลมชนิดหนึ่ง ใช้ตักน้ำ)
- **เทโพ**พื้นเนื้อท้อง เป็นมันย่องล่องลอยมัน
นำชดรสครามครัน ของสวรรค์เสวยรมย์
(“เทโพ” เป็นคำ **พื้นเนื้อท้อง** เป็นมันย่องล่องลอยมัน นำชดรสครามครัน ของ**สวรรค์เสวยรมย์** เป็นบริบท ช่วยให้ทราบว่า “เทโพ” หมายถึง แกงปลาเทโพ ซึ่งเป็นอาหารชนิดหนึ่ง มิได้หมายถึงปลาเทโพที่กำลังว่ายอยู่ในน้ำ)

สรุป

ความสำคัญของบริบท ช่วยให้เข้าใจความหมาย
ของคำได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

คำกับการสื่อความหมาย

การใช้คำที่สื่อความหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์ย่อมทำให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลได้อย่างรวดเร็ว คำอาจสื่อความหมายได้หลายอย่าง ดังนี้

- **ความหมายเฉพาะ (ความหมายนัยตรง)** แบ่งเป็น

๑. **ความหมายตามตัว** หมายถึง ความหมายของคำเมื่อปรากฏในบริบทจะมีความหมายเดิมของคำ เช่น แมวเดิน แมวดมเดินช้า

๒. **ความหมายเชิงอุปมา** หมายถึง ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบกับความหมายตามตัวของคำเหล่านั้นในบริบทอื่น เช่น

เขามีหัวหอกคอยปกป้องและทำร้ายผู้อื่น
ทุกคนต่างชื่นชมความหาวิทยาลัยคนใหม่

- **ความหมายนัยประหวัด** หมายถึง คำที่มีความหมายที่ก่อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ กันไป อาจเป็นทางดี ไม่ดี หรือในทางอื่นใดก็ได้ โดยที่ผู้รับสารจะต้องรู้จักความหมายตรงหรือความหมายตามตัวของคำคำนั้นมาก่อน เช่น

สนิมมันกัดกินหัวใจของเขาจนอ่อนล้าหมดกำลังใจที่จะทำอะไรอีกต่อไป

- **ความหมายเทียบเคียงกับคำอื่น** แบ่งเป็น

๑. **ความหมายเหมือนกัน** ความหมายเหมือนกันแต่ใช้ต่างกัน เช่น คุณ ท่าน มึง แก

๒. **คำที่ความหมายคล้ายกันหรือร่วมกัน** มีส่วนหนึ่งหนึ่งเหมือนกัน อีกส่วนหนึ่งต่างกัน เช่น บำรุง-รักษา

ความหมายร่วมกัน คือ ระวังดูแลให้อยู่ในสภาพดี

ความหมายต่างกัน คือ บำรุง คือ ทำให้งอกงาม รักษา คือระวัง

- **คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน** เช่น สูง-ต่ำ ดำ-ขาว สุข-ทุกข์ บน-ล่าง

- **คำที่มีความหมายครอบคลุมคำอื่น** เช่น เสื้อผ้า ทรัพย์สิน เครื่องเขียน เครื่องครัว

สรุป

การใช้คำ ต้องใช้ให้ตรงตามความหมาย ใช้ให้ตรงตามความนิยม ใช้ให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและบุคคล และใช้คำไม่ซ้ำซาก

สำนวน

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียง โวหาร บางทีเรียกว่าสำนวนโวหาร รวมไปถึงภาษิต สุภาษิต และคำพังเพย การจัดแบ่งประเภทของสำนวนอาจจัดแบ่งได้หลายวิธี ดังนี้

- แบ่งตามลักษณะการเกิด
 ๑. สำนวนที่เกิดจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ยกเมฆ ฝนตกไม่ทั่วฟ้า น้ำซึ่มบ่อทราย
 ๒. สำนวนที่เกิดจากพฤติกรรม เช่น ตักบาตรอย่าถามพระ ชุบมือเปิบ นอนหลับไม่รู้นอน คู่ไม่เห็น
 ๓. สำนวนที่เกิดจากประเพณีความเชื่อ เช่น สอนหนังสือสังฆราช เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด คนดีมีคู่
 ๔. สำนวนที่เกิดจากวรรณคดี/วรรณกรรม เช่น ลูกทรพี ฤๅษีแปลงสาร ชักแม่น้ำทั้งห้า
- แบ่งตามลักษณะโครงสร้าง
 ๑. สำนวนที่มีเสียงสัมผัส มีจำนวนคำตั้งแต่ ๔ คำ ขึ้นไป เช่น
 - ๑.๑ เรียง ๔ คำ เช่น พวกมากลากไป ข้าวแดงแกงร้อน
 - ๑.๒ เรียง ๕ คำ เช่น ชักใบให้เรือเสีย ข่าควายเสียตายพริก
 - ๑.๓ เรียง ๖ คำ เช่น นอนกลางดินกินกลางทราย
 - ๑.๔ เรียง ๗ คำ เช่น คดในข้องอในกระดุก
 - ๑.๕ เรียง ๘ คำ เช่น รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี
 - ๑.๖ เรียง ๙ คำ เช่น ตักน้ำใส่กะโหลก ชะโงกดูเงา
 - ๑.๗ เรียง ๑๐ คำ เช่น เอาลูกเขามาเลี้ยง เอาเมียเขามาอม
 - ๑.๘ เรียงเกิน ๑๐ คำ เช่น ดูข้าเมื่อใช้งาน ดูวงศัวนเมื่อตกยาก (๑๑ คำ)
มีเงินก็นับว่าน่อง มีทองก็นับว่าพี่ (๑๒ คำ)
ไม่เห็นน้ำตดกระบอก ไม่เห็นกระรอกโก่งหน้าไม้ (๑๓ คำ)

ข้อสังเกต

การนับคำทางฉันทลักษณ์ นับต่างจากในหลักภาษา เพราะถือการออกเสียงเป็นเกณฑ์ เช่น “ลวงลูประมาณกาลอนุกรม” “อนู” นับเป็น ๒ คำ ดังนั้น “สำนวน” เป็นการเรียบเรียงคำในลักษณะคำคล้องจอง การนับคำจึงนับแบบฉันทลักษณ์ ไม่นับแบบหลักภาษา

๒. จำนวนที่ไม่มีเสียงสัมผัส

๒.๑ เรียง ๒ คำ เช่น ไก่ให้ ขึ้นคาน

๒.๒ เรียง ๓ คำ เช่น ยกธงขาว ก้างขวางคอ

๒.๓ เรียง ๔ คำ เช่น พายเรือในอ่าง น้ำตาลใกล้หมด

๒.๔ เรียง ๕ คำ เช่น น้ำขึ้นให้รีบตัก น้ำตาเซ็ดหัวเข้า

๒.๕ เรียง ๖ คำ เช่น สร้างวิมานในอากาศ

๒.๖ เรียง ๗ คำ เช่น ตำนานพริกละลายแม่น้ำ

๒.๗ เรียง ๘ คำ เช่น เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม

• แบ่งตามเนื้อหา เช่น

๑. วิชาความรู้ เช่น ก ข ไม่กระดิกหู รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี

๒. ความรักความซิง เช่น รักพี่เสียดายน้อง

๓. ความแค้น เช่น เกลือจิ้มเกลือ หนามยอกเอาหนามบ่ง

๔. การความซื่อความคดโกง เช่น ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน

๕. กีฬา การแข่งขัน เช่น เข้าตาจน สู้ยิบตา

สรุป

การใช้สำนวนไทย ใช้ให้ตรงความหมายมากที่สุด และไม่ใช้สำนวนที่ไม่มีในภาษาไทย

